

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษารั้งนี้ เป็นการศึกษากลุ่มประชากรที่พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถามจำนวน 386 ตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่าประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.8 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.6 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 21.2 ด้านการศึกษาพบว่า มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 41.7 ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวส. ร้อยละ 31.6 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวส. ร้อยละ 22.0 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ อาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 27.2 รองลงมาคือ เป็นนักเรียน / นักศึกษา ร้อยละ 22.3 เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีเพียงร้อยละ 13.2 และรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ มีร้อยละ 12.4 เป็นต้น มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.1 รองลงมาคือ มีรายได้ 10,001 – 19,999 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 26.9 ขณะที่ประชากรส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียงมากกว่า 5 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมาคือ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.9 และต่ำกว่า 1 ปี มีเพียงร้อยละ 10.6

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมและสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

พบว่า ความคิดเห็นด้านพฤติกรรมการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.47$) โดยที่การชักชวนคนอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 54.9) เคยเสนอปัญหาของท้องถิ่นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 52.1) เคยร่วมดำเนินงานกิจกรรมหรือ โครงการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 51.3) แต่อย่างไรก็ตามพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ยินดีที่จะเข้าร่วมดำเนินงานกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นในระดับมาก (ร้อยละ 63.5) และยินดีที่จะเข้าร่วมตรวจสอบและประเมินงานพัฒนาท้องถิ่นในระดับมาก (ร้อยละ 59.1) เป็นต้น

ส่วนความคิดเห็นด้านสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.44$) โดยที่ระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียง รับรู้และเข้าใจการความต้องการของทุกคนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี (ร้อยละ 55.7) ปัจจุบันโครงการพัฒนาท้องถิ่นส่วนใหญ่มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเสมอ (ร้อยละ 53.6) การบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียง ทำให้ความเป็นอยู่และชีวิตของ คุณดีขึ้น (ร้อยละ 53.1) ส่วนประชากรที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ประชาชนสนใจว่า ท้องถิ่นของตนจะมีการพัฒนาไปในทิศทางใด (ร้อยละ 49.0) และตนสนใจทุกกิจกรรมการ พัฒนาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนี้ (ร้อยละ 48.7) เป็นต้น

ส่วนที่ 3 ปัจจัยสนับสนุนและปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วม

พบว่าปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมคือ การ มีความรู้ความเข้าใจและการให้ความสำคัญเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน คิดเป็นร้อยละ 25.3 รองลงมาคือ ความคิดสร้างสรรค์ ความมีคุณธรรมและบทบาทของผู้นำชุมชนหรือ องค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียง คิดเป็นร้อยละ 25.1 การเปิดโอกาสของภาครัฐในท้องถิ่น และ องค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียง เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 24.7 ความเพียงพอของการเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้ คิดเป็นร้อยละ 23.8 และผู้บริหารต้อง มีความซื่อสัตย์ ไม่โกหก มี ความสามัคคี ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีเพียงร้อยละ 1.1

โดยสิ่งที่จะช่วยสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น คือ วัน-เวลา การประชุม คิดเป็นร้อยละ 39.9 รองลงมาคือ สถานที่ประชุม คิดเป็นร้อยละ 33.9 การเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 20.2 และไม่ต้องมีสิ่งใดสนับสนุนเพราะตนมีความพร้อมเสมอ มีเพียงร้อยละ 6.0

ทั้งนี้ ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหาร ส่วนตำบลขามเรียง ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านข้อมูลข่าวสารที่ไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึง ด้านความพร้อมของประชาชน เช่น ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ไม่ว่าง ในวัน-เวลา ของการประชุม ประชาชนไม่กล้าแสดงออกและไม่มีความรู้ เป็นต้น

ส่วนที่ 4 แหล่งข้อมูล ข่าวสารและการรับรู้ปัญหาชุมชน

พบว่า ประชาชนรับรู้ข่าวสารทั่ว ๆ ไป ภายในท้องถิ่นจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.38$) โดยพบว่า ประชาชนรับรู้ข่าวสารทั่วไปจากผู้นำ

ชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด (ร้อยละ 46.4) ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบล หรือภาครัฐ (ร้อยละ 49.7) รองลงมาคือ หอกระจายเสียง (ร้อยละ 43.0) เป็นต้น อย่างไรก็ตามประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ โครงการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 52.6 รองลงมาคือ รับรู้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.1 และรับรู้มาก คิดเป็นร้อยละ 19.2 ส่วนประชากรที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ โครงการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด มีเพียงร้อยละ 1.2

ด้านปัญหาของท้องถิ่นมีความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$) โดยปัญหาด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก เช่น ปัญหาอาชญากรรม เช่น การลักเล็กขโมยน้อย การทำร้ายร่างกาย (ร้อยละ 48.2) ปัญหาด้านขยะมูลฝอย (ร้อยละ 47.9) ปัญหาเรื่องยาเสพติด (ร้อยละ 46.4) เป็นต้น ส่วนปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาเรื่องน้ำประปาและระบบระบายน้ำ ปัญหาน้ำเสียและฝุ่นละออง เป็นต้น

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เพื่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมไว้มากมาย เช่น ควรจัดให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ จริงจัง และต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ควรให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น สมาชิกในชุมชนต้องให้ความร่วมมือ เป็นต้น

ส่วนที่ 6 ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปร

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติไค-สแควร์ โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 0.05 ปรากฏผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ดังตารางที่ 5-1

ตารางที่ 5-1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปร	พฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วม	การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการพัฒนาท้องถิ่น
อายุ	-	✓
ระดับการศึกษา	-	-
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	-	-
ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในท้องถิ่น	✓	-

หมายเหตุ : ✓ หมายถึง ผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากตารางที่ 5-1 พบว่า อายุ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วม ส่วนระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขณะที่ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในท้องถิ่นไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการพัฒนาท้องถิ่น ส่วนอายุมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.47$) นั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัชรรัตน์ ชัยก (2550, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลปอง อำเภอปอง จังหวัดพะเยา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิไลพร จันทร์สุวรรณ (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกนิคมสร้างตนเองในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในนิคมสร้างตนเองท้ายเหมือง จังหวัดพังงา พบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้านทรัพยากรป่าไม้ น้ำ ดิน ของสมาชิกนิคมสร้าง

ตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับผลการศึกษาของนดา คำริห์เลิศ (2544, หน้า 49-68) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนของประชาชนในชุมชนบ้านครัว กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนของประชาชนในชุมชนบ้านครัวอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาที่พบดังที่กล่าวข้างต้นนี้เป็นเพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทยยังไม่มี การดำเนินการอย่างจริงจัง รวมทั้งประชาชนก็ยังไม่ได้ให้ความสนใจและความร่วมมือมากนัก หรืออาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในความสนใจสำหรับประชาชนเพียงบางกลุ่มและบางองค์การเท่านั้น

สำหรับผลการศึกษาที่พบว่า อายุ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ส่วนระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉวีรัตน์ ชัยก (2550, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของปิยะ ประทีปรักมณี (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นดา คำริห์เลิศ (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนของประชาชนในชุมชนบ้านครัว กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนของประชาชนในชุมชนบ้านครัวไม่ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา

ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนทุกกลุ่มอายุ ทุกระดับการศึกษาและทุกระดับรายได้จะให้ความสนใจหรือแสดงออกด้านการมีส่วนร่วมเหมือน ๆ กันนั้นอาจเป็นเพราะปัจจุบันภาครัฐมีการส่งเสริมเรื่องการมีส่วนร่วมได้กว้างขวางทำให้ประชาชนมีการรับรู้และให้ความสนใจเรื่องการมีส่วนร่วมมากขึ้น ส่วนระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมนั้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของนดา คำริห์เลิศ (2544, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนของประชาชนในชุมชนบ้านครัว

กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความรักและความผูกพันกับชุมชน รวมทั้งต้องการให้ชุมชนของตนพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น เป็นต้น

ขณะที่ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ โครงการพัฒนาท้องถิ่น ส่วนอายุมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนที่มีอายุมากอาจเป็นอุปสรรคต่อการรับรู้ข่าวสาร ส่วนผู้ที่มีอายุน้อย ๆ ก็ยังขาดความสนใจเรื่องการเมืองการมีส่วนร่วม เป็นต้น ขณะที่ประชาชนทุกระดับการศึกษา ทุกระดับ รายได้และระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในท้องถิ่นสามารถรับรู้ข่าวสารได้เท่าเทียมกันเนื่องจาก แหล่งข่าวสารมีหลากหลายประเภทและการกระจายข่าวสารในปัจจุบันมีความสะดวกรวดเร็ว มากยิ่งขึ้นสามารถเข้าถึงทุกกลุ่มประชากรที่เปิดรับสื่ออื่นได้ง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

จากผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและสภาพ ปัจจุบันของการมีส่วนร่วม ตลอดจนปัจจัยสนับสนุน ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียง อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมีศักยภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียง เป็นท้องถิ่นที่มีการพัฒนาและมีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ท้องถิ่นมีความหลากหลายทั้งในด้านประชากร สังคม และเศรษฐกิจ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียง จึงต้องรับรู้และมีความเข้าใจความต้องการของสมาชิกในท้องถิ่นเป็นอย่างดี ตลอดจนสภาพแวดล้อมและปัญหาต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ขณะเดียวกันประชาชนในท้องถิ่นยังคงมีความสนใจการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียง สนใจกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและสนใจทิศทางการพัฒนาของท้องถิ่นอยู่ตลอดเวลา องค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียง จึงต้องมีการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านช่องทาง การสื่อสารที่หลากหลาย ง่ายและสะดวกแก่การรับรู้ของประชาชน พร้อมทั้งรับรู้การตอบสนองต่อ ข้อมูล ข่าวสารหรือความคิดเห็นที่ประชาชนตอบกลับมาด้วย

2. องค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียง ต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนเรื่อง การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าจะมี ปัญหา อุปสรรคเกิดขึ้นบ้างก็ตามแต่ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นสามารถแก้ไขได้ด้วยการสื่อสาร

ที่ดี มีการรับรู้ข้อมูลที่เท่าเทียมกันทั้งฝ่ายประชาชนและเจ้าหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียง

3. เนื่องจากประชาชนมีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของประชาชนจึงต้องมุ่งเน้นเรื่องการปฏิบัติ กล่าวคือ ต้องให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจังและควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นหรือทุกขั้นตอน เช่น การเสนอปัญหา เสนอความคิดเห็น ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรม การกำหนดวิธีการทำงาน ร่วมดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมตรวจสอบและประเมินผลของแต่ละกิจกรรม เป็นต้น โดยต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม กิจกรรมต้องดำเนินการในรูปกลุ่ม เพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกัน กิจกรรมที่ต้องสอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร วัฒนธรรมของชุมชน ทั้งนี้อาจต้องทำการสรรหาตัวแทนของประชาชนหรือผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านเคารพนับถือที่สามารถสื่อสารข้อมูลข่าวสารไปในท้องถิ่นได้ อีกทั้งช่วยผลักดันให้ประชาชนมาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ตลอดจนการอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ทั้งเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วม การพัฒนาศักยภาพของประชาชนและแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เป็นต้น

4. องค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียง ต้องเร่งริเริ่ม โครงการแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น ได้แก่ ปัญหาอาชญากรรม เช่น การลักเล็กขโมยน้อย การทำร้ายร่างกาย ปัญหาด้านขยะมูลฝอย ปัญหาเรื่องยาเสพติด ปัญหาการว่างงานของประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะได้รับการแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ต้องเกิดจากการบริหารจัดการที่ดีและดำเนินงานด้วยความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียง ตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น อันเป็นการร่วมกันคิดร่วมกันทำเพื่อแก้ไขปัญหา ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและก้าวหน้าต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่า ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจัดให้มีการศึกษาโดยใช้กรณีศึกษาจากกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลขามเรียงต้องดำเนินการขึ้นจริงและประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อค้นหาบริบทและปัญหา อุปสรรคของการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ และอาจต้องมีการศึกษาเพื่อศึกษาและประเมินผลการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมเพื่อค้นหาแนวทางปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น